ת"ל כי כחטאת האשם הוא. והשתא לא צריך קרא דושחט את הכבש דכולה מילתא מייתי גמר מהיקשא ובריש איזהו מקומן (זבחים דף מט.), מוקי ליה לעכב:

למאי דנפק נפק. דהיינו מתן בהונות ושחיטת לפון שכתוב בהדיא ולמאי דלא נפק כגון מתן דמים ואימורים לא נפק ולא יהיה בו מתן דמים ואימורים עד שיכתב בהדיא: **וראה** קרי בו ביום **וטבל.** פירש בקונטרס דלהכי נקט קרי ולא טמא שרץ ונבילה דטמא שרץ ואפי' טמא מת נכנסים במחנה ליה כדאמר בפר' אלו דברים (פסחים דף פז.) דאפי' מת עצמו נכנס שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו עמו במחיצתו [א] ואין נראה לר"י דהא דאמר וידחה עשה שאין בו כרת היינו עשה דרבנן [כדמפרש ר' יוחנן וטמא מת אין נכנס בחיל גמי מדרבנן] כדתנן במסכת כלים (פ"ח מ"ח) המיל מקודש הימנו שאין עובדי כוכבים וטומאי מתים נכנסים לשם [ב] עזרת נשים מקודשת הימנו שאין טבול יום נכנס לשם וכבל טבול יום אייני בין דבעל קרי בין דטמא מת שרץ ונבילה דקא אייני בהו התם לעיל ואר"י דנקט בעל קרי לרבותא דאע"ג דאסתלא מוך לב' מחנות הטירו לו חכמים ליכנס [ג] דבמקום כרת לא העמידו דבריהם [ד] ות"ת בפ' היה גוטל (סוטה דף כ: וסס) דקתני גבי סוטה והס אומרים הוליאוה הוליאוה שלא תטמא העזרה ופריך מהא דאפילו מת עצמו שרי ומאי קושיא והא מדרבנן אסור ותירץ ר"ת שלא שלא נזרו שלא יכנס אבל אם הוא כבר שם לא נזרו עליו שיצא כיון דמדאורייתא שרי ליכנס שם [ה] ודקדק מהא דאמרינן בפרק הנשרפים (סנהדרין דף פא:) כהן שטימא בטומאה אחרי הכהנים מוציאין אותו חוץ לעזרה ומפלגין מזמו בגיזרין משמע דאין מוציאין אלא מחוץ לעזרה שהוא אחנה שביה וממיתין אותו בעזרת נשים כיון שכבר היה שם וי"י מפרש דבסוטה דייק מדקתני הוליאוה הוליאוה תרי זימני דאי לאו דהוי איסור דאורייתא לא היו מוציאין כל כך ואין להאריך כאן: **זה נכנס.** שהיה צריך לבא להר הבית לעמוד בשער נקנור ולהכניס ידיו לעזרה ולימן לו מן הדם בבהונות ושערי נקנור לא נתקדשו כדאמרינן בכילד לוקין (פסחים דף פה: וסס) שכל השערים נתקדשו חוץ משערי נקנור שהם מצורע עומד ומכניס ידיו לבהונות [ו] וא"ת למה נמנעו בשביל כך מלקדשם יעמוד בעזרת נשים ידיו ויכניס ידיו בשער נקנור ופירש ריב"ן דאין זה לפי ה' אלא הוי באויר העזרה ואין נראה לאי הוה קדוש כקדושת העזרה הוי שפיר לפי ה' ואומר רבינו תם דעשוי בשביל תקנת מצורעים שיעמדו שם שיגין עליהם השער במחנה מפני החמה ומגשמים מפני הגשמים: **מוטב יבא עשה שיש בו כרת בו'.** לאו מילתא דפסיקא היא דיש מקומות שהעמידו דבריהם במקום כרת כדאמרינן בפסחים בפרק האשה (דף לב.) אלא כאן לא היה נראה לחכמים להחמיר: **רבי** יוחנן **אמר דבר תורה אפילו עשה אין בו.** רבי יוחנן לא אתא לפלוגי אדאורייתא דלאו תנא הוא כדמוכח בפרק קמא דכתובות (דף ח.) דמשני אדב תנא הוא ופליג ולא בעי לשנויי הכי לר' יוחנן (ג) [ז]כמתני' דכלים (פ"ל מ"ח) דתנן עזרת נשים מקודשת הימנו שאין טבול יום נכנס לשם אבל בהר הבית והיל שרי והיינו מדרבנן [ח] דאי מדאורייתא אסור ליכנס במחנה לויה אם כן בהר הבית נמי ליתסר דמתפתח הר הבית עד שער נקנור מחנה לויה כדתניא [ט] מכל מקום אין נראה דפליגי בריש"א דהכא אמתני' דכלים אלא רבי יוחנן לפרושי בריש"א אתא דעשה דקתני אלו דוקא [ט] ואלו משום דסבר רבי יוחנן טבול יום דזב לאו זב דמי [י] דהא רבא אית ליה דרבי יוחנן בסוף האשה (פסחים לב.) ורבא אית ליה בפ"ב דכריתות (דף י.) דמתוסר כפורים דזב כזב דמי אלא [יא] דוקא לענין פסח הבא בטומאה דלא יאכלו ממנו זבין וזבות ונדות ויולדות קאמר דכזב דמי [יב] להכי מייתי לה בכריתות אבל לענין ביאת מקדש לאו כזב דמי וניחא דאתא ברש פ"ב דזבחים (דף יח:) מסיק דאפילו טבול יום דזב לאו כזב דמי אלא היא דזבחים לענין פסח הבא בטומאה [יג] והיא דמיר לענין ביאת מקדש והא דמשמע בהיא סוגיא דג' מינים דאפילו נאמר טבול יום דזב לאו כזב דמי אסור ליכנס למחנה לויה ומקרא דריש [יד] אתם אר"י דאתם כזב בעל ג' ראיות דאיכא מרמי אהוא טבול יום ומתוסר כפורים ואע"ג דבשמעתין נמי בראה בו ביום דהוי טבול יום ומתוסר כפורים שרי מדאורייתא היינו משום דאינו על טומאה אחת אלא על טבול יום משום קריו ומתוסר כפורים משום נרעתו: **שחדשו בה דברים ואמרו טבול יום אל יכנס למחנה לויה.** וא"ת מנא ליה שהדשו מטבול יום דלמא חדשו מטומאת מת עצמו ויש לומר דמשמע ליה שלא חדשו אלא על המלר ומלר היינו עזרת נשים כדמוכח ביחוקאל (מד) ואילו טומאת מת אסור אפי' בחיל: **ואמר עולא מה טעם כו'.** פירוש כיון דביאה במקלת שהה ביאה מה טעם התירו חכמים להכניס ידיו לבהונות [טו] ואם תאמר וכיון דשהה ביאה ואפילו הכי שרי מקנמו משום דאי אפשר בענין אחר א"כ כולו נמי אי אפשרי וי"ל דלא ניחא שידחה ביאת כולו דכתיב בהלילה ואל המקדש לא תבא אבל ביאה במקלת לא כתיב בהלילה אמר לה עולא הסיקתא גמר לה עולא התם מה נגיעה במקלת שהה נגיעה אף ביאה במקלת כו' ועוד יש לומר כיון דאפשר על ידי ביאה במקלת אם יכנס כולו חייב מידי דהוה אהיה לו דרך קלרה ובא לו באחרונה: מי

תלמוד לומר [1] כי כחטאת האשם הוא מה חטאת טעונה מתן דמים ואימורים לגבי מזבח אף אשם טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח ואי לא אהדריה קרא ה"א למאי דנפק נפק ולמאי דלא נפק לא נפק ה"נ ה"א אשת אח דאישתרא אישתראי שאר עריות לא אלא סד"א [2] תיתי [ח] [3] במה מצינו מאשת אח מה אשת אח מייבמה אף אחות אשה תתייבם מי דמי התם חד איסורא הכא תרי איסורי מהו דתימא הואיל ואישתרי אישתרי ומנא תימרא דאמרינן הואיל ואישתרי אישתרי דתניא [ט] [4] מצורע שחל שמיני שלו בערב הפסח וראה קרי בו ביום וטבל אמרו חכמים אע"פ שאין טבול יום אחר נכנס זה נכנס מוטב שיבא עשה שיש בו כרת וידחה עשה שאין בו כרת [5] ואמר ר' יוחנן דבר תורה אפי' עשה לית ביה שנאמר [2] ויעמוד יהושפט בקהל יהודה לפני החצר החדשה מאי חצר החדשה אמר [6] (ר' יוחנן) שחדשו בה דברים ואמרו טבול יום לא יכנס למחנה לויה ואמר עולא מה טעם הואיל והותר לצרעתו הותר לקרויו מי דמי לדעולא

תינה

שבידיסם בדברי הימים: **למחנה לויה.** להר הבית: **ואמר עולא.** במסכת זבחים (דף לב:) דאמר עולא דאיכא במקלת שהה ביאה ואותיביה מהא דקתני זה נכנס ומכניס ידו לבהונות ולא אמרת דאיכא במקלת שהה ביאה הכי נמי דנכנס להר הבית משום דעשה שאין בו כרת הוא לבהונות הכי מצי מעייל ידיה אידי ואידי עשה שיש בו כרת הוא דקיימא לן בנמנות בהקומץ רבה (דף מז:) מתוסר כפורים שנכנס למקדש עונש כרת ואין צריך לומר טבול יום ושאר כל הטמאים ושני עולא שאני מצורע הואיל והוא הכי ביאה במקלת לצרעתו שהרי עדיין מתוסר כפורים הוא ובכרת והוא הכי לו מן המוכה ביאה זו במקלת הותר נמי לקרויו. אלמא הואיל ואישתרלאי חד איסורא אישתרלאי נמי אידך דהוה גביה:

תינה

עומד ומכניס ידיו לבהונות [1] וא"ת למה נמנעו בשביל כך מלקדשם יעמוד בעזרת נשים ידיו ויכניס ידיו בשער נקנור ופירש ריב"ן דאין זה לפי ה' אלא הוי באויר העזרה ואין נראה לאי הוה קדוש כקדושת העזרה הוי שפיר לפי ה' ואומר רבינו תם דעשוי בשביל תקנת מצורעים שיעמדו שם שיגין עליהם השער במחנה מפני החמה ומגשמים מפני הגשמים: **מוטב יבא עשה שיש בו כרת בו'.** לאו מילתא דפסיקא היא דיש מקומות שהעמידו דבריהם במקום כרת כדאמרינן בפסחים בפרק האשה (דף לב.) אלא כאן לא היה נראה לחכמים להחמיר: **רבי** יוחנן **אמר דבר תורה אפילו עשה אין בו.** רבי יוחנן לא אתא לפלוגי אדאורייתא דלאו תנא הוא כדמוכח בפרק קמא דכתובות (דף ח.) דמשני אדב תנא הוא ופליג ולא בעי לשנויי הכי לר' יוחנן (ג) [6] כמתני' דכלים (פ"ל מ"ח) דתנן עזרת נשים מקודשת הימנו שאין טבול יום נכנס לשם אבל בהר הבית והיל שרי והיינו מדרבנן [7] דאי מדאורייתא אסור ליכנס במחנה לויה אם כן בהר הבית נמי ליתסר דמתפתח הר הבית עד שער נקנור מחנה לויה כדתניא [8] מכל מקום אין נראה דפליגי בריש"א דהכא אמתני' דכלים אלא רבי יוחנן לפרושי בריש"א אתא דעשה דקתני אלו דוקא [9] ואלו משום דסבר רבי יוחנן טבול יום דזב לאו זב דמי [10] דהא רבא אית ליה דרבי יוחנן בסוף האשה (פסחים לב.) ורבא אית ליה בפ"ב דכריתות (דף י.) דמתוסר כפורים דזב כזב דמי אלא [11] דוקא לענין פסח הבא בטומאה דלא יאכלו ממנו זבין וזבות ונדות ויולדות קאמר דכזב דמי [12] להכי מייתי לה בכריתות אבל לענין ביאת מקדש לאו כזב דמי וניחא דאתא ברש פ"ב דזבחים (דף יח:) מסיק (מיר דף מה.) מסיק דאפילו טבול יום דזב לאו כזב דמי אלא היא דזבחים לענין פסח הבא בטומאה [13] והיא דמיר לענין ביאת מקדש והא דמשמע בהיא סוגיא דג' מינים דאפילו נאמר טבול יום דזב לאו כזב דמי אסור ליכנס למחנה לויה ומקרא דריש [14] אתם אר"י דאתם כזב בעל ג' ראיות דאיכא מרמי אהוא טבול יום ומתוסר כפורים ואע"ג דבשמעתין נמי בראה בו ביום דהוי טבול יום ומתוסר כפורים שרי מדאורייתא היינו משום דאינו על טומאה אחת אלא על טבול יום משום קריו ומתוסר כפורים משום נרעתו: **שחדשו בה דברים ואמרו טבול יום אל יכנס למחנה לויה.** וא"ת מנא ליה שחדשו מטבול יום דלמא חדשו מטומאת מת עצמו ויש לומר דמשמע ליה שלא חדשו אלא על המלר ומלר היינו עזרת נשים כדמוכח ביחוקאל (מד) ואילו טומאת מת אסור אפי' בחיל: **ואמר עולא מה טעם כו'.** פירוש כיון דביאה במקלת שהה ביאה מה טעם התירו חכמים להכניס ידיו לבהונות [15] ואם תאמר וכיון דשהה ביאה ואפילו הכי שרי מקנמו משום דאי אפשר בענין אחר א"כ כולו נמי אי אפשרי וי"ל דלא ניחא שידחה ביאת כולו דכתיב בהלילה ואל המקדש לא תבא אבל ביאה במקלת לא כתיב בהלילה אמר לה עולא הסיקתא גמר לה עולא התם מה נגיעה במקלת שהה נגיעה אף ביאה במקלת כו' ועוד יש לומר כיון דאפשר על ידי ביאה במקלת אם יכנס כולו חייב מידי דהוה אהיה לו דרך קלרה ובא לו באחרונה:

פרי איסורי. אשת אח ואחות אשה: **הואיל ואישתרי.** איסור אשת אח שהיה עליה כשמת אחיו בלא בנים אישתרי נמי איסור אחות אשה: **שמיני שלו.** שהוא יום הבאת קרבנותיו וכריך לבא בהר הבית ולעמוד בשער נקנור ולהכניס ידיו לעזרה ליתן מן הדם לבהונות (ג) : **וראה קרי.** להכי נקט קרי ולא טומאת שרץ ונבלה דטמא שרץ ואפי' טמא מת נכנסין להר הבית כדמפרש בפלו אלו דברים (פסחים דף פז.) שנאמר [ד] ויקח משה את עצמות יוסף ושאר נקנור לא נתקדשו בקדושת עזרה כדאמרינן בכילד לוקין (שם דף פה:) והרי הן כהר הבית ויכול טומא מת ליכנס לשם אבל בעל קרי משתלא חוץ לשני מחנות כזב כדמפרש בפלו דברים (שם פז:) זב וכל זב [ה] לרבות בעל קרי: **ועבל.** לקרויו: **אע"פ.** דטבול יום אחר דקרי אינו נכנס להר הבית דכל טבול יום הרי הוא בטומאתה עדיין לתרומה ולקדשים ולמקדש: **זה.** יצא להר הבית ויכניס ידיו לבהונות ויטהר לאכול פסחו לערב: **שיבא עשה דפסח שיש בו כרת.** דאם לא יכניס ידיו לבהונות לא יטהר לאכול פסחו לערב: **וידחה עשה.** דוישלחו מן המחנה [ו] שאין בו כרת שאין עונש כרת אלא על ביאת עזרה וזה לא יכנס לעזרה אלא לשערי ניקנור שלא נתקדשו ויכניס ידיו לבהונות ויטהר מלרעתו וישלח פסחו לעזרה לשחוט ולערב יערב שמשו ויטהר מקרויו: **ויעמוד יהושפט.** אותו היום נטהרו ישראל מטומאה

מסורת הש"ס

ו) פסחים לב. זבחים לב:, ג) זבחים לב: הוריות ה: זבחים לב: ע"ש, ד) [ל"ל דכי כ"ל מזבחים], ד) [שמות יג], ה) [במדבר ה],

תורה אור השלם

1. וְשָׁחַט אֹתָ הַבָּבָשׁ בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הַחַטָּאת וְאֶת הָעֹלָה בִּמְקוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי כַּחַטָּאת הָאָשָׁם הוּא לַכֹּהֵן קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא: ויקרא יד יג

2. וַיַּעֲמֹד יְהוֹשָׁפָט בִּקְהַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם בֵּית יְיָ לִפְנֵי הַחָצֵר הַחֲדָשָׁה: דברי הימים ב כ ה

גליון הש"ם

גמ' תיתי בבה מצינו. עי' יומא דף מ ע"ב תד"ה מה במקום: שם במה מצינו מאשת אח. בתוס' לעיל ג ע"ב ד"ה לא תעשה שיש בה כרת היה להם הגי' פה מיתי אחות אשה מאשת אח: תוס' ד"ה רבי יוחנן אבר וכו' דרבי יוחנן בבתרי דבלים. וכן רא"ה מתמני' פ"ש מ"ח דתמיד ב ושב לו אצל אחיו הכהנים:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלא סד"א תיתי אחות אשה במה מצינו מאשת אח: (ב) רש"י ד"ה שמיני שלו וכו' הדם לבהונות. כ"כ ס"א שעומד שם המצורע ומכניס ידיו לבהונות שאעפ"י שמשתלח חוץ לג' מחנות בשמיני שלו הותר לבא בשתי מחנות אבל בעזרה אינו נכנס כדאיתא במס' מכות דף ח טמא יהיה לרבות טבול יום עוד טומאתו בו לרבות מחוסר כפורים ובטמא מקדש כתיב בפ' פרה אדומה וחרץ לעזרה אי אפשר שלא יפסל ביוצא והכנסת ידיו ביאה מקצת היא במצורע ולא שמה ביאה הלכך מזה עליו והוא עומד בשער נקנור:

(ג) תוס' ד"ה ר"י דל"ר סבר כמתני':

מוסף תוספות

א. ומשה הוה קאי במחנה לויה. מ"ש סלם. ב. א"כ לא היה יכול לעמוד בשער ניקנור. ר"ש. ג. לעזרת נשים להכניס ידיו לבהונות כדי לעשות פסח. תוס' הלש"ש. [ד]לא מיבעיא שאר טמאים דמדאורייתא מותרים ליכנס אלא אפילו בעל קרי דמשתלח מדאורייתא חוץ לשתי מחנות אפ"ה טבול יום שלו לא גזרו ביה רבנן. תוס' פסחים לב. ד"ה טבול יום. ד. אבל בטמא מת לא הוה רבותא דקודם טבילה אינו טמא אלא דרבנן מיהו אמת הוא דלאחר טבילה אסור מדרבנן. ר"פ. ה. שהטומאה אינה כי אם מדרבנן והתחילה לה בפנים בעזרה לא גזור, ובזה ניחא דקאמר פ"ק דחולין (ב:) דאלא איסורא דרבנן ומיירי דהטומאה באה לו בפנים וכיון דבאה לו בפנים לא גזור. תוס' יפיס הש"ס, ועי"ש מתולן תוד"ה אמת.

ו. [ד]רבנן גזרו עליהם בעזרת נשים בלבד משום גדר וסייג לעזרת ישראל שהיה מחנה שכינה. ריטב"א. ז. ועוד קאמר התם גבי הר הבית שאין זבים וזבות נדות וילודות נכנסים לשם אבל טבול יום שרי, ועוד בפ"ק דתמיד (מ"א) קתני כשאירע קרי באחד מהם שהוצרך לו במסיבה שתחת הבירה וטובל ויושב לו אצל אחיו הכהנים עד שהשערים נפתחים והולך לו, ואי מדאורייתא אסיר היכי שרי לישב לשם שהרי במחנה לויה היה דבבית המוקד היו ישנים שהיה חצייה בקדש וחצייה בחול ומרחציה במחנה שכינה אידך פלגא במחנה לויה, אבל אי מדרבנן ניחא שלא החמירו חכמים להזקיקו לצאת בלילה. תוס' הרא"ש. וכן מוכח דגבי יולדת שהיא טבולה יום אדוך כתיב (ויקרא יב) ואל המקדש לא תבא אם לא המנה לויה תבא. פסחים לב. תוד"ה ומה. והא דכתיב (דברים כג) ואיש כי לא יהיה טהור מקרה לילה ויצא אל מחוץ למחנה וכו', ודרשינן (פסחים סח.) ויצא אל מחוץ למחנה זו מחנה שכינה לא יבא אל תוך המחנה זו מחנה לויה, וכתיב שם וכבא השמש יבא אל המחנה דמשמע דבעי הערב שמש ה"מ למחנה שכינה אבל לא למחנה לויה, ואחר יבא אל מחנה שכינה קאמר. רפ"ק. ט. ומה שגזרו חכמים הוא קורא עשה. ר"פ. ובדין הוא דהו"ל לתנא ברא למתני יבא עשה של תורה ודחה עשה של דבריהם אלא משום דפעמים דחכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה אי יותר נקט טעמא ריבא עשה שיש בו כרת וכו'. ריטב"ש. י. [ן]טעמא דבריתא דאין טבול יום של טומאת קרי נכנס להר הבית משום דקסבר טבול יום דזב דמי ואמרינן בפ' אלו דברים (פסחים סז:) זב, וכל זב לרבות בעל קרי. תוד"ש וריטב"ש. יא. ודאי הא דאמרינן דטבול יום דזב דמי. תוס' הרא"ש. יב. דלמ"ד מחוסר כפורים דזב כזב דמי אלא דאישתראי בצבור אלא טמא מת וה"ה טמא שרץ דאין טומאה יוצא מגופו, בק"ש ממת, ומ"ד לאו כזב דמי שוחטין. זבחים יח: תוד"ש קסנר. יג. לענין אכילת פסח ולענין כהן המשמש בעבודת צבור. תוס' הרא"ש. יד. דקתני התם בברייתא ובא לפני ה' אל פתח אהל מועד, לשער נקנור, אימתי הוא בא בזמן שטבל ועשה הערב שמש. זבחים לב: תוד"ה וריטב"ש. טו. לתחנה שכינה והיכי קתני שלא התירו אלא עשה דכניסה לעזרת נשים שאין בו כרת. ריטב"ש.

היינה היכא דנשא מת. אית אשה זו תחילה ועשית אשת האיש על זה: **ואח"כ נשא חי.** אית אחותה ומיתוספת איסור אחות אשה על יבמתו וכשמת אחיו בלא בנים ואישתרי איסור אשת אח המוקדם איסתרי נמי אחות אשה המאוחר כדעולא דאמר הואיל והותר לגרעתו שהיא ראשונה הותר לקריו שהוא אחרון:

אלא נשא חי. אשתו תחילה ועמדה עליו באיסור אחות אשה ואח"כ נשאה אחיו המת ומיתוסף איסור אשת אח איסור אחות אשה קדים ואף על גב דהותר איסור אחרון עומד ראשון במקומו: **ואפי' נשא מת נמי.** בריש דקדיש ליה איסור אשת אח לא דמיא לדעולא דהתם הרואה קרי בשמיני שלו כבר היה מותר מאיסור הראשון קודם ראיית הקרי משאיר המזרע והכא נמי תינח היכא דנשא מת ומת תחילה והותר איסור אשת אח ואח"כ נשא חי אית אחותה: **אלא נשא מת ולא מת.** אשתו תחילה הא לא איתחזאי כלל ומי לא מודה עולא בכהאי גוונא שאם קרי בגיל יום שמיני שאין מכניס ידיו ממר לבהונות משום קרי דמעכב עליה הואיל ולא יצא מגרעתו לשעה הראויה להבאת קרבנותיו דקודם שהותר מגרעתו בא עליו קרי: הכי גרסינן **כי איצטריך עליה לנשא מת ומת ואח"כ נשא חי: ואיכעיא אימא.** איצטריך עליה[ד] דאי לא כתביה הוה אמינא תיתי ייבוס אחות אשה להמיר בהיקישא דר' יוסה דאמר רבי יוסה כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה הוקשו כל העריות זו לזו ועניין הערלה קנסיך ליה ר' יוסה בהבא על יבמתו[ה] הכי נמי ה"א הוקשו כולן לאשת אח ופע"ג דהכא חד איסורא והכא תרי איסורי אין משיבין על היקיש להכי איצטריך עליה: **מכדי כל העריות.** דמתני': **איכא לאקושינהו לאשת אח.** להמיר ייבוס: **ואיכא לאקושינהו לאחות אשה.** לאסירי לייבוס דפרט בה קרא עליה: **מאי חזיא דאקשא לזו לאחות אשה.** כדריש פרקין[ו] מה אחות אשה מיוחדת כו': **משום לרפה.** משום דבעי למיתני לרתה מנין: ולקחה לו לאשה ויבמה המ"ל ולקח אשה ויבם וכתיב ולקחה משמע מיעוט זו ולא אחרת: **וחד למישרי לרם ערוה שלא במקום מצוה.** מרבוא דקרא יתירא דויבמה דרשינן הכי במקום ויבמה הוא דאמינא לך מיעוטא ולקחה דמיעטא לרם אבל שלא במקום ייבום הוא דאסירא ערוה שלא במקום ייבום שריא ערוה אמר רב אשי מתני' נמי דיקא דקתני חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן ואילו פטורות ופוטרות לא קתני שמע מינה ומאי שנא ערוה דלא צריכא קרא דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת צרה נמי לא תיבעי קרא משום דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת א"ל רב אחא בר ביבי מר לרבינא ה"ק משמיה דרבא צרה נמי לא איצטריך קרא כי איצטריך קרא למישרי פוטרות דהולך להשמיענו איסור בלרם שעדיין לא השמיענו מאי בשום מקום[ט] אבל איסור ערוה דכבר נשנו כל העריות בפרק קמא דכריתות (דף כ.) [ז] שלא איצטריך כאן להשמיענו דאסורה במקום מצוה דפשיטא דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת: למישרי

תינח היכא דנשא מת ואחר כך נשא חי דמגו דאישתרי איסור אשת אח אישתרי נמי איסור אחות אשה אלא נשא חי ואח"כ נשא מת איסור אחות אשה קדים ואפי' נשא מת נמי תינח היכא דנשא מת ומת ואח"כ נשא חי דחזיא ליה דביני ביני אלא נשא מת ולא מת ואחר כך נשא חי לא איחזיא ליה כלל מי לא מודי עולא שאם ראה קרי בליל שמיני שאין מכנים ידיו לבהונות שלא יצא בשעה שהיא ראויה להביא בה קרבן אלא כי איצטריך [ח] עליה היכא [ט]דנשא מת ומת ואח"כ נשא חי ואי בעית אימא אתיא בהיקישא מדרבי יונה דאמר רבי יונה ואיתימא רב הונא בריה דרב יהושע אמר קרא [ב]כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונברתו [ג]הוקשו כל העריות כולן לאשת אח מה אשת אח שריא אף כל עריות נמי שריין כתב רחמנא [ד]עליה אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא מכדי כל עריות איכא לאקושינהו לאשת אח ואיכא לאקושינהו לאחות אשה מאי חזית דאקשת לאחות אשה אקשינהו לאשת אח איבעית אימא [ה]לקולא וחומרא לחומרא מקשינן איבעית אימא הכא תרי איסורי והכא תרי איסורי ותרי מתרי ילפינן אבל הכא חדא איסורא ותרי מחדא לא ילפינן רבא אמר ערוה [ו] לא צריכא קרא דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת כי איצטריך קרא למיסר צרה וערוה לא צריכא קרא והא [ז] תניא אין לי אלא היא משום צרתה והא קתני אין לי אלא הן משום צרותיהן ת"ש רבי אומר [ח]ולקח ולקחה [ט]ויבם ויבמה לאסור צרות ועריות אימא לאסור צרות של עריות והא תרי קראי קנסיב ליה מאי לאו חד לערוה וחד לצרה לא אידי ואידי לצרה חד למיסר צרה במקום מצוה וחד למישרי צרה שלא במקום מצוה מאי טעמא ויבם ויבמה במקום ייבום הוא דאסירא צרה שלא במקום ייבום שריא צרה אמר רב אשי מתני' נמי דיקא דקתני חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן ואילו פטורות ופוטרות לא קתני שמע מינה ומאי שנא ערוה דלא צריכא קרא דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת צרה נמי לא תיבעי קרא משום דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת א"ל רב אחא בר ביבי מר לרבינא ה"ק משמיה דרבא צרה נמי לא איצטריך קרא כי איצטריך קרא למישרי פוטרות דהולך להשמיענו איסור בלרם שעדיין לא השמיענו מאי בשום מקום[ט] אבל איסור ערוה דכבר נשנו כל העריות בפרק קמא דכריתות (דף כ.) [ז] שלא איצטריך כאן להשמיענו דאסורה במקום מצוה דפשיטא דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת: למישרי

מי לא מודה עולא בהא שאם ראה קרי בליל שמיני שאין מכנים ידיו לבהונות. ק"ק דמגמא ליה דמודה עולא בהא[א] וגם בפרק כל הפסולים (זבחים לג: וסם) דמהדר עולא למאן דפריך ליה מהך ברייתא ומטוך דמלוגע הואיל והותר לגרעתו כו' דמשמע ומטוך ממשא שאתה בא להכניס עליו אבל רמייתי מעשה[ב] ומה ראיה יש לו מן הברייתא ומראה לרבינו יצחק דפייך עולא מדנקט וראה קרי בו ביום משמע בו ביום אבל בגילה לא שמע מינה דטעמא משום[ג] דהותר לגרעתו הותר נמי לקריו ולהכי פשיטא ליה הכא דמודי עולא בראה קרי בגיל מ"ד[ד]:

תרי איסורי [מחד איסורא לא ילפינן]. [ה](אבל שלא במקום ייבום כגון לרת בתו ילפי') וא"ת ולרב אסי אמאי פוטרת איילונית לרתה והא חד איסורא הוא[ה] וי"ל דממה נפשך איכא בה קרבן אלא כי איצטריך [ו]עליה היכא [ז]דנשא מת ומת ואח"כ נשא חי ואי בעית אימא אתיא בהיקישא מדרבי יונה דאמר רבי יונה ואיתימא רב הונא בריה דרב יהושע אמר קרא [ב]כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונברתו [ג]הוקשו כל העריות כולן לאשת אח מה אשת אח שריא אף כל עריות נמי שריין כתב רחמנא [ד]עליה אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא מכדי כל עריות איכא לאקושינהו לאשת אח ואיכא לאקושינהו לאחות אשה מאי חזית דאקשת לאחות אשה אקשינהו לאשת אח איבעית אימא [ה]לקולא וחומרא לחומרא מקשינן איבעית אימא הכא תרי איסורי והכא תרי איסורי ותרי מתרי ילפינן אבל הכא חדא איסורא ותרי מחדא לא ילפינן רבא אמר ערוה [ו] לא צריכא קרא דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת כי איצטריך קרא למיסר צרה וערוה לא צריכא קרא והא [ז] תניא אין לי אלא היא משום צרתה והא קתני אין לי אלא הן משום צרותיהן ת"ש רבי אומר [ח]ולקח ולקחה [ט]ויבם ויבמה לאסור צרות ועריות אימא לאסור צרות של עריות והא תרי קראי קנסיב ליה מאי לאו חד לערוה וחד לצרה לא אידי ואידי לצרה חד למיסר צרה במקום מצוה וחד למישרי צרה שלא במקום מצוה מאי טעמא ויבם ויבמה במקום ייבום הוא דאסירא צרה שלא במקום ייבום שריא צרה אמר רב אשי מתני' נמי דיקא דקתני חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן ואילו פטורות ופוטרות לא קתני שמע מינה ומאי שנא ערוה דלא צריכא קרא דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת צרה נמי לא תיבעי קרא משום דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת א"ל רב אחא בר ביבי מר לרבינא ה"ק משמיה דרבא צרה נמי לא איצטריך קרא כי איצטריך קרא למישרי פוטרות דהולך להשמיענו איסור בלרם שעדיין לא השמיענו מאי בשום מקום[ט] אבל איסור ערוה דכבר נשנו כל העריות בפרק קמא דכריתות (דף כ.) [ז] שלא איצטריך כאן להשמיענו דאסורה במקום מצוה דפשיטא דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת: למישרי

ואילו פטורות ופוטרות לא קתני. אע"ג דמסקינן דלאסור צרתה נמי לא צריך קרא מ"מ תנא

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מסורת הש"ס

[א] [נקמן יג.:], [ב] [נקמן נד: קדושין סז:: כיתות ב:], [ג] [קדושין סז:: ע"ז מו:], [ד] [ויקרא יח], [ה] [נקמן נ:], [ו] [נעיל ג.:], [ז] [ויקרא יח], [ח] [שם], [ט] [שיך לע"ב], [י] רש"ל מ"ז,

תורה אור השלם

1. וְאִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ לֹא תִקָּח לִצְרֹר לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ:
ויקרא יח יח

2. כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקֶּרֶב עַמָּם:
ויקרא יח כט

3. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ:
דברים כה ה

גליון הש"ס

תוס' ד"ה **רבא אמר** וכו' וי"ל **דרבא** ליתי ליה דעולא. עיין טורי אבן מגילה ל' ג ע"ב ד"ה מולאמוהו:

הגהות הב"ח

(**א**) גמ' רבא אמר עדוה גופה לא צריכא: (**ב**) שם והא קתני אין לי אלא היא: (**ג**) תוס' ד"ה תרי וכו' בפרק שני דחולצת דאמינא מעשה: (**ד**) ד"ה רבא וכו' איצטריך לנשא מת: (**ה**) ד"ה כי וכו' דהיקי טעי רבא למימר: (**ו**) ד"ה ואילו וכו' דכריתות לא איצטריך:

מוסף רש"י

מכל התועבות האלה. בפרשת עריות כתיב (קדושין סז:).

מוסף תוספות

א. [ד]נקטינן לה הכי להדיא מי לא מודה עולא, וכל כי האי לישנא אינו נאמר אלא בדבר פשוט. ריטב"ש. **ב.** ומשמע דה"ק בריתא שהבאת יש לי ראיה. ריטב"ש. **ג.** שהיה ביום השמיני. ריטב"ש. **ד.** והיינו הא דמהדר עולא בזבחים פ' כל הפסולין (לב:) למאן דפריך ליה מהאי בריתא, ומטוך, שאני מצורע הואיל והותר לצרעתו הותר לקריו, דמשמע ממקום שאתה בא להכניס עלי ולהקשות לי אני אכניס עליך, דאדרבה משם ראיה לדברי דהוי טעמא הואיל והותר הותר (ולאו משום דביאה במקצת לאו שמה דביאה) מדקתני בו ביום אבל בלילה לא. תוס' הרא"ש. **ה.** דכיון דהאילונית לאו בת חליצה ויבום היא הויא לה אשת אחיו שלא במקום מצוה. תוס' הרא"ש ג: **ו.** [ד]הו"ל כאשת אחיו שיש לו בנים. ריטב"א כ. **ז.** [ד]הא] לא אפשר לאקושא לאשת אח דהא מותרת היא, הלכך על כרחך ילפינן לה מאחות אשה לפטור גם את צרתה. תוס' הרא"ש ג: **ז.** דכי אסר רחמנא צרת ערוה במקום מצוה הוא דאסרה והא כיון דאילונית היא דבלאו ערוה נמי לא חזיא לייבום הוי צרתה צרת ערוה שלא במקום מצוה. רש"י לקמן יב: רא"ת חייבי עשה נמי דפטרו צרתן כמו אילונית לרב אסי, דכיון דאינה מתייבמת הו"ל כאשת אח שלא במקום מצוה ואית בה כרת. תוס' הרא"ש ג: **ח.** הלכך לא דמי לאחות אשה דאינה זקוקה כלל. עס. **ט.** [ד]לא ס"ל הואיל ואישתרי איסתרי, דלא סבר ליה הא דאמר לעיל מה טעם הואיל והותר לקרויו וטעמא דמצי מעייל ידיה לבהונות משום דביאה [ב]מקצת לא שמיה ביאה. מ"ש הש"ס. **י.** דחד לאו כתיב בהו, ולא יטמאו את מחניהם (במדבר ה ג). תוס' הרא"ש. **יא.** הואיל ואישתרי איסור אשת אח אישתרי נמי איסור אחות אשה. תוס' הרא"ש. **יב.** כיון דבמקום כרת נכתב לחומרא אין עושין ממנו היקישא לקולא לטהור כרת שבו. ריטב"א. **יג.** כיון דכתב רחמנא לצרור הרי עשה צרת ערוה כערוה גופא ויש בה כרת ותו לא אתי עשה ודחי ל"ת שיש בו כרת, הלכך קרא דעליה לא צריכא. ריטב"א [ועי' מהר"ס]. **יד.** והכי קאמר ערוה לא צריכא קרא דעליה דמשמע מיניה דוקא איסור במקום מצוה, כי איצטריך למיכתב איסורא במקום מצוה לצרה הוא דאיצטריך למידק הא שלא במקום מצוה שריא. תוס' הרא"ש. **טו.** ועיקר הברייתא לא באה אלא להשמיענו שאין צרה אלא מאח דלהא מלתא לחודה היא דאתיא עליה. תוס' הרא"ש. **טז.** ואפי' תימא למיסר צרה לא צריך קרא, נהי דלא הוה צריך לפרושי בה עליה במקום מצוה דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת אבל לצרור ודאי צריך דצרה לית בה צד איסור בכל התורה אלא מלצרור. רמב"ן. שאפי' השמיענו בשום מקום שהן בכרת אפ"ה איצטריך למתני כאן דלא נימא איפכא דבמקום יבום שרי צרה וזה לא השמיענו בשום מקום. תוס' נוגעים.

תוספות ישנים

כי איצטריך קרא לגמרא ומא ומא ואח"כ נשא מי. וא"ת היכי (מקרי) [נשא] אחות ומקוקשו י"ל שאינה אלא מדרבנן אבל קשה היכא משכחת לה דפוטרת צרתה הלא כיון דלא נעשית אחות אשתו עד שמת אחיו א"כ לא היתה מעולם צרת ערוה שהרי כשנשא מי לא היתה צרת ערוה ליבם שעדיין לא נשא אחות אשתו. וי"ל דאע"ג דאערוה לגד קיימינן הכא דנעקר לן מקרא דעליה ומקרא דלצרור אם אתה רואה למצוא צרה עמה משכחת לה בנשא מי ואח"כ מת אחיו שהיה נשוי אחות אשתו: הוקשו כל העריות לגאשת אח. ומעתה אין להקשות (הכא) [התם] מה איסורא הוא (התם) [הכא] מני איסורי דאין משיבין על הסיקס: ת"ש ר' אומר ולקח ולקחה. ונהי נמי דר' ליע ליה עליה מ"מ סבראן הוא דכי היכי דאע"ג דאצטריך קרא לגדיין ולי לגדיין לא צריכא קרא דעליה לגדיין נמי לא ליעבי קרא דולקחה: צרה נמי לא צריכא קרא. וא"ת א"כ הכא דקא קושיא לדוכתיה דיבם ויבמה כיון דלא אצטריך קרא לא לגרה ולא לגרה. וי"ל דעדיף לאסור צרות כל עריות דוקא במקום יבום אבל שלא במקום יבום צרותיהן מותרות וכן לעיל (נ:) צרותיהן מנין ר"ל צרותיהן דוקא במקום יבום אבל שלא במקום יבום צרותיהן מותרות מנין והקשה הר' יחיאל כיון דלגרה לא צריכא תקשי לרבי למה לי תני קראי ולקחה ויבמה. ונראה לגאש"י דחד אתי למיסר לגרה במקום מצוה וחד למיסר לגרה במקום מצוה דוקא לרבנן דמפקי מלצרור לגרות וכתיב בתריה ובכתבו א"כ לא צריכא קרא לגרה אבל ר' דמפיק לצרור כרי שמעון ולא מפיק בה כרת בהגיה אצטריך שפיר קרא למיסרא במקום מצוה ואע"ג דפרשתי בסמוך (לקמן בע"ב) דפיק לר' עוקא מלצרור הייינו כאשר נכתב ולקחה דמעיה שמעינן אוסרה בלגרות שבתורה כדאמרינן בסמוך כל היכא דאיכא תרוץ לקוחין וכו' ואז מדמינן לגרות להדדי לגרת ערוה לגרה מיקה אבל אי לא כתב ולקחה לא שמעינן איסור בלגרת ערוה במקום מצוה. כ"נ לגאש"י:

למישרי צרה שלא במקום מצוה. וא"ת להנהו שיטוי דלעיל דמגלרכי קרא לערוה גופה מגא להו למישרי לרה שלא במקום מצוה[א] וי"ל דנפקא להו מהיכא דנפקא ליה לרבי[ב]: **מאי** ולקחה כו'. מלינו למימר דמיתורא דה"ל דרש' תרין ליקוחין כדדרשינן בפ"ב דקדושין (דף מא.) ושלח ושלחה מלמד שהשליח עושה שליח אבל בקונט' פי' דולקחה משמע דנפלו לו שתים ואמר רחמנא ולקחה לאחת ולא לשתיהן ולריכא להקשות לפירושו דלמא להא גופא אילטריך לכשנפלו לו שתי יבמות מדבר אחד שלא יהיה אלא אחת מנא ליה למידרש כל היכא דאיכא תרין לקוחין כו' דהא דרשינן לה בהמולן (לקמן דף מד.) מאת בית אחיו בית אחד הוא בונה ואינו בונה שתי בתים וא"ת ולמא אתא קרא למימר שייבם הלרה ולא הערוה ולמ"ד ערוה (ו) לא לריכא קרא מיתא[ג]:

כל היכא דאיכא תרין לקוחין כו'. וא"ת חייבי עשה נמי ליתסרי לגרה דליכא למימר דאי בעי האי נסיב ואי בעי האי נסיב ועוד תימה דהשתא ליכא בלגת ערוה כרת וא"כ מיבעי מלילה כמו חייבי עשה דמרבינן להו מיבמתו בפרק שני (לקמן כ.)[ד] וי"ל [ה]דחייבי עשה דאיתרבו לחלילה ואית בהו זיקה קלת[ו] הוו בכלל ולקחה וא"כ לרת ערוה ע"כ לא בעיא חלילה דאי בעיא הוי בכלל ולקחה[ז] ועוד ולקחה משמע לשון תפיסת קידושין הלכך חייבי עשה דתפסי בהו קדושין הוו בכלל ולקחה: **מלמד** שמגרשה **בגט ומחזירה.** בפרק החולץ (לקמן דף לט.) אמרינן דאילטריך דס"ד מצוה דרמא רחמנא עליה עבדה השתא תיקום עליה באיסור אשת אח ותימה דמשמע דלביאה שייה לא ליך קרא להתיר ואמאי והא מצוה דרמא רחמנא עליה עבדה מביאה ראשונה דהא ביאה שייה לא דחיא חייבי לאוין דכתמר בפרק שני (לקמן כ: ושם)[ח] וי"ל דביאה שייה לא לריכא קרא דסברא הוא דלא אמר רחמנא יבא עליה לגרשה אחר ביאה ראשונה[ט] ומ"מ ביאה שייה לא דחיא חייבי לאוין דרשות היא וליכא עשה אלא בביאה ראשונה[י] (א): **ויבמה** בעל **ברחה.** הכא משמע דמה"ל דרש לה ותימה דבפ"ק דקידושין (דף יד. ושם) משמע דדרש מה"ל ביאה גומר בה ואין כו' דפריך התם והא מיבעי ליה ויבמה על כרחה א"כ ליתא קרא ויבם וי"ל דהתם הכי[ו] פריך א"כ דלביאה גומרת בה גרידא אתא ליתא קרא ויבם[יא] וכעניין זה יש לקמן בפרק אלמנה (דף מא: ושם) א"כ ליתא קרא והיא בקדשים לא תאכל[יב] ודרשינן מיבמה עדיין יבומין הראשונים עליה וא"ר יצחק דדרשינן הני תלתא דרשות מיבם ויבם וכעניין זה ברש המים מקדש (קדושין דף מא.) דרש שלשה דרשות מושלחה שלח ושלחה ושלחה[יא]: **אין** חייבין **אלא** על **דבר שזדונו כרת.** למעוטי חייבי לאוין ועל שגגתו חטאת למעוטי פסח ומילה דליתן בהו חטאת[יב] כדתנן בפ"ק דכריתות (דף כ.) ולא בעבודת כוכבים אלא על דבר שזדונו כרת למעוטי מגפף ומנסך[יג] ושגגתו חטאת למעוטי דבר שאין בו מעשה[יד]: מה

מאי טעמא. כלומר היכי מילדרשא היתר מהכא: **במקום עליה הוא.** דכתיב (לברוי[ט]) למיסר לרה ולא במקום אחר: **אימא ערוה גופה שלא במקום מלוה תשתרי.** מדכתיב עליה דקאי נמי אאחות אשה: **לא שכתייב.** אשתך לא תעשה את אחותה: **תרי קראי כתיבי.** מעיקרא כתיב לגרור דמשמע לא היא ולא לרתה והדר כתיב לגלות ערותה דמשמע חדא הוא דאסירא: **במקום מלוה שתיהן אסורין.** כדכתיב עליה דמשמע במקום עליה: **ואיפוך אנא במקום מלוה היא אסורה ולרתה מופרש.** דהא עליה אלגלות ערותה סמיך דמשמע חדא למדרש הכי במקום עליה הוא דלא אסיר לן אלא חדא וקרא דלגרור אשלא במקום מלוה: **א"כ לא יאמר עליה.** דבלא עליה נמי כי קאו לן קראי אהדדי משניין להו מסברא הכי היתירא למלוה ואיסורא שלא במקום מלוה הלכך עליה לחדושי אתא למדרשיה אלגרור ולמיסר לרה במקום מלוה כערוה: **ממאי דהאי עליה נאיסורא.** אלרה ולא לערוה דלמא למיסרי תרוייהו במקום מלוה אתא והכי משמע ואשה אל אחותה לא תקח לצרור לא היא ולא לרתה ואם עליה דמקום מלוה היא אפי' בחייה יתקיים (כמו) יבמה יבא עליה[ט]: **דייבום: לגדל' שמעון.** בפרק ד' אחים (לקמן דף כח.): ג' אחין שיש מהם נשואין שתי אחיות או אשה ובתה ומתו ונפלו לפני השליש הרי אלו מולגות ולא מתייבמו' לפי ששתיהן זקוקות לו מקדושי שני אחיו וזיקה הוי כקנת קדושין ואי מייבם חדא מנייהו קנסיב אחות זקוקתו לחייה וזקוקתו הוא כאשתו אבל חליצה בעיא דלא אליס למיהוי כאחות אשה ממש להפטר בלא כלום ותניא בברייתא רבי שמעון פוטר בשתיהן מן החליצה ומן הייבום ויליף טעמא מלגרור בשעה שנעשה ערות זו לזו כגון הכא דנעשו האחיות ערות זו לזו בזיקה לא יהא לך ליקוחין אפילו באחת מהן: **א"כ.** להאי ולקחה לגופיה הוא לאתא נימא קרא ולקח מאי ולקחה דמשמע דשתים נפלו לו מאחי ואמר רחמנא ולקחה בכל חדא מנייהו לא קרינא ולקחה בכל חדא מנייהו ואי לא קרינן ולקחה בכל חדא מנייהו כגון שהאחת עדות תרוייהו אסורין. ולרות לרותיהן נמי מהכא נפקא דמשנפלה לו לרת ערוה מאחיו הראשון ונלחית הערוה ממנו נאסרה עליו עולמית משום אשת אח וכשנתייבמה לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת וחזרה ונפלה לפני זה לא קרינא בה בזו שנאסרה עליו ולקחה אלכך תרוייהו אסורין וכן לעולם:

מלמד שמגרשה בגט ומחזירה. לאחר שנשאה נעשית כאשתו ואם רלה לגרשה מגרשה בגט ואינה לריכה חליצה: **ומחזירה.** אם רלה להחזיר ולא אמרינן מצוה רמא רחמנא עליה ועבדה ומהשתא תיקום עליה באיסור אשת אח. להכי כתיב ולקחה לו לאשה דכיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר: **בעל כרחה.** שאם בא עליה יבם אפילו בעל כרחה קנאה ויורשה ומטמא לה ולכל דבר היא כאשתו בהך ביאה: **אין חייבין בים דין.** להביא פר על העלם דבר: ולא

עין משפט נר מצוה

כט א מיי' פ"ב מהל' איסורי ביאה הי"ט סמג לאוין קח טוש"ע אה"ע סימן טו סעי' כו: ל ב מיי' וסמג וטוש"ע שם:

לא ג מיי' פ"ח מהל' יבום הל' טו סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קסח סעיף ח:

לב ד מיי' שם פ"ב הל' ג

ד סמג עשין שם טוש"ע שם סי' קסו סי"ז:

לג ה מיי' פי"א מהלכות שגגות הלכה ח:

תורה אור השלם

1. וְאִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ לֹא תִקָּח לִצְרֹר לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ:

ויקרא יח יח

2. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ:

דברים כה ה

תוספות ישנים

איפוך אנא דסברא היא לאמר יותר שלא במקום מצוה ועוד דלגלות ערותה דמשמע דקרא סמיך אעליה דהוי לשון יבום שהוא במקום מצוה וא"כ יש לנו לומר במקום מצוה היא אסורה ולרתה מותרת. וקרא אשה אל אחותה אשתיהן אסורות עוקים שלא במקום מצוה. **א"כ** לא יאמר עליה. מסברא מי פריכא מריעיה דקרא לפיפיה דכתיב ואשה אל אחותה לא תקח דמשמע שתיהן אסורות. וכתב לגלות ערותה דמשמע ערותה זוקה ולא משניין מסברא במקום מצוה היא אסורה ולרתה מותרת ושלא במקום שתיהן אסורות וא"כ כשנאמר עליה בא לאחד דבר שאין לנו לומר מסברא והיינו במקום מצוה שתיהן אסורות שלא במקום מצוה היא אסורה ולרתה מותרת: לצרור מפיק ליה דבי לכדר' שמעון. וא"ת כיון דבי' לא מפיק לרות מלגרור ומפיק ליה לגרת ערוה מיקה לכדר' שמעון א"כ אחזיה שמעון עוקם מנין דס"ל אמרינן לעל (דף נ.) וקאמר מ"ל ומכמו וא"כ השתא אלא מפקינן אלגרור לרות לא כתיב כרת גמיהו וא"כ עוקם מנין וא"ל דליכא רק אחזיה דא"כ לא לפטרו מחליצה כמו דאמרינן לקמן (כ.) דמייבי לאין חולצות. וי"ל דכיון דמפיק מלגרור שוב לרות דקאמר לגרור כר' שמעון א"כ מייבי בלרת ערוה בזיקה מעתה בכל לרות נמי יש לנו להתיבן ערוה לחיות בכלל כרת דכתיב כי כל איש אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו: **א)** ועוי"ל שאני התם דביאה ראשונה לא שייה רק על ידי דחייה אלאו אבל הכא דביאה ראשונה היתה כשיהר גמור א"ל לה לה הכתוב ליקחנה ולהוליאה מיד ולאחר מיאה:

מסורת הש"ס

ו) היכא כמיבא. יעב"ץ, **ב)** כתובות פב: [לקמן יט: לט., **ג)** ל"ל לדתמן, **ד)** תוספות ת. ע"ש, **ה)** [ויקרא יח], **ו)** [דברים כה], **ז)** [ל"ל פירושו], **ח)** [וכן פרש"י שם בקידושין לתרוץ הומוס פירוש זה מבריתא דיבמות נד.], **ט)** ס"ל ושוד קשה,

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מאי וכו' ומ"ד ערוה גופה לא ליכא:

מוסף רש"י

שמגרשה בגט ומחזירה. תני מילי אשמעינן, מגרשה בגט ואינה לריכה חליצה, ואשמעינן אשה לה להחזיקה מחזיקה כשאר אשה (כתובות פב. וכעי"ז לקמן כ. לט.). **אין חייבין ב"ד.** קרבן, **אלא על דבר שזדונו כרת שגגתו חטאת.** ואם טוכו בדבר שחייבין אשה ודאי פטורין, לכתיב באשה ודאי ואם נשא אחת ואם לין הם בכלל נשא אחת, ועוד דבאשמות אין בהם דין העלם דבר, לחייבין אשה ודאי על המזיד כשוגג (הוריות ח.). **וכן המשיחה.** אין מביא פר אלא על העלם דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת, אבל במקום אשה ודאי חייב להביא אשה ודאי לפי שהוא בכלל נפש אחת, ולהכי הטוה לגבור דאין מביא פר במקום אשה, אבל אשה ישיא, כדתנן (שם ט.) אשה ודאי הנשיא המשיח והיחיד חייבין וכ"ל פטורין (שם ח.).

מוסף תוספות

א). אי מקרא דלגלות ערותה אימא איפכא, ולא מצי לשנויי א"כ לא יאמר עליה דהא איצטריך קרא דאסור ערוה במקום מצוה. תוס' הרא"ש. **ב).** מדכתיב ויבמה משמע דיש חילוק [בין] מקום יבום לשאא במקום יבום, ואיפכא ליכא למימר דא"כ נישתוק קרא מיבמה. תוס' הרא"ש. **ג).** וחכי סבר לה רבי, דאי ערוה צריכא קרא היכי אסרינן צרה מולקחה הא תרוייהו שריין ליה ואי בעי להאי נסיב ואי בעי להאי נסיב. תוס' הרא"ש. **ד).** דאפי' חייבי כריתות היינו מרבין לחליצה מיבמתו אי לאו משום דלא תפסי בהו קידושין. תוס' הרא"ש. **ה).** דחדא קושיא מיתרצא לאידך. כ"ש. **ו).** דחליצה נמי זיקת יבמין היא. תוס' הרא"ש. **ז).** דאי מיחלץ חלצה א"כ תפסי בהו קידושין וא"כ יבומי נמי תייבם דהכי אמרינן לקמן (כ:) דכל היכא דחליצה בעיא תפסי בה קידושין וא"כ ולקחה למאי אתא. כ"ש. **ח).** [ן]א"כ ליבעי נמי קרא

דמותר ביאה שניה ביבמה. כ"ש. **ט).** אבל הכא איצטריך שלא תאמר לאחר שגירש ועבד מאי דעבד סד"א דלא יעשה יותר. כ"ש. **י).** דגמרינן מכלאים בציצית דעשה דרחה את ל"ת ומהתם לא מצינן למיגמר אלא עשה של חובה. תוס' הרא"ש. **יא).** דהוה מצי למימר ונתן בידה וכן וי"ו דושלחה וכן ה' דושלחה. קידושין מא. תוס"ש ושלח. **יב).** שזדונם בכרת, ושגגתם בחטאת אינם. ריטב"א. **יג).** שאין זו דרך עבודתה שאין בו אלא לאו גרידא מלא תעבדם. מאירי. **יד).** ולאפוקי מגדף שאין בו מעשה. מאירי.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ולא בעבודה כוכבים. אין חייבין לבדוק להביא פר לעולה ושעיר לחטאת: **אלא על דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת.** כגון זיבות וקיטור ונסוך והשתחוואה אבל מחבק ומנשק לא והך דרשא מעליה נפקא כדמפרש ואזיל: **ונאמר להן עליה.** בחייה שהוא מופנה לדרשא: **לאשמת העם.** כלומר אשמתו כאשמת צבור: **[ולא בעבודה כוכבים].** קרבן עבודת כוכבים בפרשת שלח לך וכי תשגו[ט]: **מעיני מעיני.** מפר העלם דבר: **ואם נפש אחת.** התם כתיב בפרשת שלח לך: **מעליון.** מלבור והתם[מ] יליפין להו מפר העלם[נ]: **תורה אחת.** לענין קרבן כתיב (א) בפר עבודת כוכבים. תורה כל התורה במשמע הוקשה כל התורה לענין קרבן לעבודת כוכבים: **מה עבודה כוכבים** (ב) **על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת.** כדכתיב התם והנפש אשר תעשה ביד רמה וכדכתיב[ס] אלמא כולה פרשתא בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת משמעי: **אשכחן יחיד ונשיא ומשיח.** בהך היקישא לא משמע אלא היי דכתיב והנפש ואלו לבדן במשמע שהן יחידין דהני קראי כתיבי בפרשת ואם נפש אחת[ע] בעבודת כוכבים: **אמר קרא.** גבי יחיד ונשיא ומשיח: **ואם נפש.** וי"ו מוסיף על ענין ראשון: **וילמד עליון מתחתון.** לצור מימיהן: **יליף מעיני מעיני.** שאר מצות מעבודת כוכבים: **מרובים.** עיר הנדחת: **יהו נחלק בקרבנותיהם.** אם עבדו בני עיר אחת עבודת כוכבים בשוגג יהו חלוקים בקרבנם שלא יביא כל אחד קרבנו שעירה כיחיד: **פ"ל דו'.** אין חלוקים מתורת יחיד אלא רוב ישראל או כולן כדכתיב ואם מעיני העדה (במדבר טו) אבל בני עיר אחת יחידים הם: **בהוראה.** היינו העלם דבר שהורו ב"ד שהעבודת כוכבים מותרת ועבו בצור על פיהם: **א"נ.** אפי' לא משכחת לה קרבן לחלק מימא גריכים הני מרובים חילוק בין יחיד וליכא הלכך אין להם כפרה קמ"ל: **אמו אנוסה אביו.** שנאתה אחיו מאביו אחיי כן ומת בלא בנים ונפלה לפני בנה לייבום: **כפלוגתא דר' יהודה ורבנן.** כדאמרי' לעיל (דף ד.) ורבי יהודה אוסר באנוסה אביו ולר' יהודה לא משכחת לה אם נופלת לפני בנה ליבום אלא לרבנן ובאנוסה ולהכי לא תנא לה דבפלוגתא לא קא מיירי: **וסרי איסור מצוה ואיסור קדושה.** לקמן בפרק כיצד בו' (דף כ.) כל שאיסורה איסור עריות לא חולצת ולא מתייבמת איסור מצוה כגון שניות מד"מ כדמפרש לקמן בפ"ב (כא.) או איסור קדושה כגון שנפלה לפניו ממזרת או נתינה שהיא בלא חולצת ולא מתייבמת חולצת דלא מיים איסור לא בלא כרת לאפקועי ייבום לגמרי ולא מתייבמת דהא אסורה לי'. ופליג ר"ע דאמר בפ' החולץ (לקמן דף מט.) חייבי לאוין כחייבי כריתות דקתני איזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא דיש ממזר מחייבי לאוין ולר"ע אינם לא למיפטרה בולא כלום בערוה גמור': **אם הגרוש.** לא עדיף מתייבמת: רבי

בית הלל אינה משנה מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת ושגגתו חטאת.[א] אינו שיטפיה נקט ליה דמתני' דהוריות (דף ח.) דאיתי לעיל דשגגתו חטאת אלא לא קיים ליה בחטאת אשה אלא מכשר[ב]:

בעבודת כוכבים אתיא מעיני מעיני. לא מצינו למימר אתיא מצות מצות דכל מצות דכתיב בעבודת כוכבים אינו אלא על דבר שחייבין על זדונו כרת ושגגתו חטאת.[ג] ותנן נמי[ד] כל מצוה שבתורה שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת יחיד מביא כשבה או שעירה נשיא מביא שעיר משיח וב"ד מביאין פר ובעבודת כוכבים יחיד נשיא ומשיח מביאין שעירה[ה] צבור מביאים פר ושעיר פר לעולה ושעיר לחטאת מה"מ[ו] דת"ר[1] ונודעה החטאת אשר חטאו עליה רבי אומר נאמר כאן עליה ונאמר להלן[2] עליה מה להלן דבר שחייבים על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אף כאן דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אשכחן צבור משיח מנלן דכתיב במשיח[3] לאשמת העם הרי משיח כצבור יחיד ונשיא אתיא[4] מצות[5] מצות ולא בעבודת כוכבים אלא על דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת צבור בעבודת כוכבים יליף[6] מעיני[5] מעיני יחיד נשיא ומשיח[7] מואם נפש אחת אחד יחיד ואחד נשיא ואחד משיח במשמע[ז] וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד תחתון מן העליון ורבנן האי סברא מנא להו נפקא להו[ח] מדמקרי ליה ר' יהושע לבריה[8] תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה הוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים מה עבודת כוכבים דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אף כל דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אשכחן יחיד ונשיא ומשיח בין בעבודת כוכבים ובין בשאר מצות צבור בעבודת כוכבים מנין אמר קרא ואם נפש וילמד עליון מתחתון אלא צבור בשאר מצות מנלן יליף מעיני מעיני ורבי האי תורה אחת מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא[ט] לפי שמצינו שהלק הכתוב בין יחידים למרובים[י] יחידים בסקילה לפיכך ממונן פלט מרובין בסייף לפיכך ממונן אבד יכול נחלוק בקרבנותיהן תלמוד לומר תורה אחת יהיה לכם[כ] מתקיף לה רב חלקיה מהגרוניא טעמא דכתב רחמנא תורה אחת יהיה לכם הא לאו הכי ה"א נחלק מאי לייתו לייתו פר צבור בשאר מצות הוא דמייתו בשבה יחיד בשאר מצות הוא דמייתי שעיר נשיא בשאר מצות הוא דמייתי פר לעולה ושעיר לחטאת צבור בעבודת כוכבים הוא דמייתו ואלא מאי שעירה יחיד נמי היינו קרבנו איצטריך ס"ד אמינא הואיל וצבור בהוראה מייתו פר לעולה ושעיר לחטאת אינהו נמי ניתו איפכא א"נ[מ] צריך ואין לו תקנה קמ"ל א"ל לוי לרבי מאי אירא דתני ט"ו ליתני ט"ז א"ל[נ] כמדומה לי שאין לו מוח בקדקדו מאי דעתך אמו אנוסת אביו אמו אנוסת אביו פלוגתא דרבי יהודה ורבנן היא ובפלוגתא לא קא מיירי ולא והרי איסור מצוה ואיסור קדושה דפליגי רבי עקיבא ורבנן וקתני בפרקין קא אמרינן והא[ס] בית שמאי מתירין את הצרות לאחין ובית הלל אוסרין[ע] בית שמאי במקום והרי אשת אחיו שלא היה בעולמו דפליגי

ולא בעבודת כוכבים אלא על דבר שחייבין על זדונו כרת ושגגתו חטאת[פ] ותנן נמי[צ] כל מצוה שבתורה שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת יחיד מביא כשבה או שעירה נשיא מביא שעיר משיח וב"ד מביאין פר ובעבודת כוכבים יחיד נשיא ומשיח מביאין שעירה[ק] צבור מביאים פר ושעיר פר לעולה ושעיר לחטאת מה"מ[ר] דת"ר[1] ונודעה החטאת אשר חטאו עליה רבי אומר נאמר כאן עליה ונאמר להלן[2] עליה מה להלן דבר שחייבים על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אף כאן דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אשכחן צבור משיח מנלן דכתיב במשיח[3] לאשמת העם הרי משיח כצבור יחיד ונשיא אתיא[4] מצות[5] מצות ולא בעבודת כוכבים אלא על דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת צבור בעבודת כוכבים יליף[6] מעיני[5] מעיני יחיד נשיא ומשיח[7] מואם נפש אחת אחד יחיד ואחד נשיא ואחד משיח במשמע[ש] וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד תחתון מן העליון ורבנן האי סברא מנא להו נפקא להו[ת] מדמקרי ליה ר' יהושע לבריה[8] תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה הוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים מה עבודת כוכבים דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אף כל דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אשכחן יחיד ונשיא ומשיח בין בעבודת כוכבים ובין בשאר מצות צבור בעבודת כוכבים מנין אמר קרא ואם נפש וילמד עליון מתחתון אלא צבור בשאר מצות מנלן יליף מעיני מעיני ורבי האי תורה אחת מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא[ט] לפי שמצינו שהלק הכתוב בין יחידים למרובים[י] יחידים בסקילה לפיכך ממונן פלט מרובין בסייף לפיכך ממונן אבד יכול נחלוק בקרבנותיהן תלמוד לומר תורה אחת יהיה לכם[כ] מתקיף לה רב חלקיה מהגרוניא טעמא דכתב רחמנא תורה אחת יהיה לכם הא לאו הכי ה"א נחלק מאי לייתו לייתו פר צבור בשאר מצות הוא דמייתו בשבה יחיד בשאר מצות הוא דמייתי שעיר נשיא בשאר מצות הוא דמייתי פר לעולה ושעיר לחטאת צבור בעבודת כוכבים הוא דמייתו ואלא מאי שעירה יחיד נמי היינו קרבנו איצטריך ס"ד אמינא הואיל וצבור בהוראה מייתו פר לעולה ושעיר לחטאת אינהו נמי ניתו איפכא א"נ[מ] צריך ואין לו תקנה קמ"ל א"ל לוי לרבי מאי אירא דתני ט"ו ליתני ט"ז א"ל[נ] כמדומה לי שאין לו מוח בקדקדו מאי דעתך אמו אנוסת אביו אמו אנוסת אביו פלוגתא דרבי יהודה ורבנן היא ובפלוגתא לא קא מיירי ולא והרי איסור מצוה ואיסור קדושה דפליגי רבי עקיבא ורבנן וקתני בפרקין קא אמרינן והא[ס] בית שמאי מתירין את הצרות לאחין ובית הלל אוסרין[ע] בית שמאי במקום והרי אשת אחיו שלא היה בעולמו דפליגי

ראין לו תקנה. לעיר הנדחת בשוגג דלא אפשר לתקון, קמ"ל, תורה אחת, דמייתי כל חד שעירה כיחיד (שם).

מסורת הש"ס

א) הוריות ט., ב) [ל"ל וכ"ד מביאים כו' כן אומא במשנה דהוריות ט.], ג) הוריות דף ח., ד) [פסחים ה. קידושין יד: ב"מ לה. שבועות י. זבחים מח. חולין עח. כריתות כב:], ה) שבת סח: [הוריות ח.], ו) הוריות ח., ז) שם, ח) [ברכות טו: וש"נ], ט) [מנחות פ:], י) [לקמן יב. ודף כז. עדיות פ"ד מ"ח], כ) [כרתות לו: פילה יא:], ל) [במדבר טו], מ) [הוריות ח.], נ) [ויקרא ד], ס) [במדבר טו], ע) [שם], פ) [וש"נ תוס' יומא סו.], צ) [לגיון, ק) עיין מהרש"ל,

תורה אור השלם

1. ונודעה החטאת אשר חָטְאוּ עָלֶיהָ וְהִקְרִיבוּ הַקָּהָל פַּר בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת וְהֵבִיאוּ אתו לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד:
ויקרא ד יד
2. וְאִשָּׁה אֶל אֲחוֹתָהּ לֹא תִקָּח לְצָרֹר לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ: ויקרא יח יח
3. אם הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ יֶחֱטָא לְאַשְׁמַת הָעָם וְהִקְרִיב עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא פַּר בֶּן בָּקָר תָּמִים לַיי לְחַטָּאת:
ויקרא ד ג
4. אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא וְעָשָׂה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֱלֹהָיו אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה בִּשְׁגָגָה וְאָשֵׁם: ויקרא ד כב
וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִּשְׁגָגָה מֵעַם הָאָרֶץ בַּעֲשֹׂתָהּ אַחַת מִמִּצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁם:
ויקרא ד כז
5. וְאִם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְנֶעְלַם דָּבָר מֵעֵינֵי הַקָּהָל וְעָשׂוּ אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁמוּ: ויקרא ד יג
6. וְהָיָה אם מֵעֵינֵי הָעֵדָה נֶעְשְׂתָה לִשְׁגָגָה וְעָשׂוּ כָּל הָעֵדָה פַּר בֶּן בָּקָר אֶחָד לְעֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיי וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:
במדבר טו כד
7. וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִּשְׁגָגָה וְהִקְרִיבָה עֵז בַּת שְׁנָתָהּ לְחַטָּאת:
במדבר טו כז
8. הָאֶזְרָח בְּבֵנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם תּוֹרָה אַחַת תִּהְיֶה לָכֶם לַעֲשֹׂה בִּשְׁגָגָה: וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְיָד רָמָה מִן הָאֶזְרָח וּמִן הַגֵּר אֶת יְיָ הוּא מְגַדֵּף וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמָּהּ:
במדבר טו כט-ל

מוסף תוספות

א. ריב"ן לא גרס ושגגתו חטאת, דמהכא הוא דקים ליה לרבי חטאת באחות אשה ועל זה בא ללמד, וי"ל. תוס' סח"ש. ב. ויש לקיים הגירסא דה"ק מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת כדכתיב התם וכיון שכן יהיה שגגתו חטאת כדכתיב הכא, וזה מן הלשונות שבתלמוד שמתחלף פירושם. ריטב"ש. ג. דכתיב בה והנפש אשר תעשה ביד רמה אם ד' הוא מגדף ונכרתה, ומגדף היינו עבודת כוכבים כדמקרי ליה ר' יהושע לבניה בסמוך. ריטב"ש. אלמא על דבר הנכתב. רשב"ם. ד. וכיון דלאו בע"ז אירי אכתי לא ידענן בע"ז דלא יהא חייב אלא על דבר שזדונו כרת אלא מדילפינן תחתון מעליון. רשב"ם. ה. וא"ת א"כ מנא ידענן שעיקר הפרשה מדבר בעבודת כוכבים לענין הקרבן י"ל דהיינו מדכתיב וכי תשגו ולא תעשו כל המצוות זו עבודת כוכבים ששקולה כנגד כל המצוות. ריטב"ש. ורבנן דדרשי תורה אחת ס"ל דמגדף היינו עובד ע"ז. רשב"ם. ו. דאין ג"ש למחצה. מ"ש הש"ס.

ז. ומופנה מצד אחד למדין ומשיבים והכא אין להשיב, ושאינה מופנה אין למידין ממנה כל עיקר. תוס' הש"ס. ח. כדמשמע בברייתא דלעיל דקאמר א"כ מה ת"ל עליה. תוס' הש"ס. ט. ודרשינן ליה גבי יבום משום דמופנה משני צדדין. מ"ש הש"ס. י. כי היכי דלא בעי סקילה. תוס' הש"ס. יא. והוא עמד ועשאו. רש"י מכות יג: יב. אבל חייבי כריתות כגון אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו לשון שב ואל תעשה הוא ואפי' לא נאמרה בו אזהרת לאו היה קרבן בא עליו. שם. יג. נדאי לאו הכי תיקשין ליחייבו קרבן דאית בהו כרת וא"כ ליתנינהו בפ"ק דכריתות בהדי ל"ו כריתות, ואפ' לר' יוחנן דאמר דלא חשיב אלא דבר שיש בו מעשה, מגלה פנים בתורה מיהא איתא ביה מעשה דעקימת שפתיו הוי מעשה כמו מגדף. תוס' הש"ס. יד. קשה לי והלא כל זמן שאתה אומר להן להביא קרבן אחר שלא כצבור בעבודת כוכבים ומזלות חלקת בקרבנותיהם, ולא קשיא. המ"ן. טו. שבנעשים שהם בסייף וממונם אבד חלוקים מכל שאר מיני מיתות. ריטב"ש. טז. שיהיו חלוקים בקרבנם מכל חייבי חטאות. ריטב"ש. יז. ובסוטה (יח:) נמי אמרינן לר"ע דשומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה כאשת איש שזינתה. תוס' הש"ס. יח. דאפי' חייבי כריתות טעמא דאין עולות ליבום היינו משום דלא אתי שיש בו כרת, ובחייבי לאוין ליתא להאי טעמא וא"כ מנא לן דפליג בה ר' עקיבא. ריטב"ש. וי"ל דלר"ע גלי רחמנא בעריות וה"ה לחייבי לאוין דכל דלא מתפסי בהו קידושין מפקעי זיקה. המ"ן.

עין משפט נר מצוה

הל' ז פי"ח מהל' שגגות לה ב מיי' פ"ד מהלכות ע"ז הלכה ב:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה תורה וכו' כתיב בפרשת עבודת כוכבים: (ב) ד"ה מה עבודת כוכבים דבר כפ"ל ותיבת על נמחק:

תוספות ישנים

מאי מחלוק דמשמע קרבן משונה ליימי פר לצור בשאר מצות הוא דמייתי. וא"ת ולימא ליימי כבש או איל לעיתים בתיבו וי"ל דאין לנו לבדוק מדעתנו קרבן חדש. וא"ת מ"ב למה לי לאחריך דקתאמר ליימי פר כו' הו"ל למפרך מאי מחלוק אי ליימי קרבן דאיתיה במקום אחר אין זה מחלוק ואי מייתי קרבן לעיתים בשום מקום אין לנו לבדוק מדעתנו וצ"ע:

מוסף רש"י

תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה. בעבודת כוכבים מתמעי קרא, דתניא בספרי ר"ש אומר בעבודת כוכבים הכתוב מדבר שנאמר מי דבר הי' כזה שמה על דבר לאמון שנאמר בו אנכי ה' אלהיך ולא יהיה לך אלהים אחרים על פני (הוריות ח:). הוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים. קרבנות של שגגות של כל עבירות לשל ע"ז, מה ע"ז קרבן שלה אינו בא אלא על עבירה גמורה שחייב על זדונו כרת, דסמיך ליה והנפש אשר תעשה ביד רמה וכדכתיב, אף כל התורה אין מביאין חטאת אלא על דבר שזדונו כרת (שבת סט:). אשכחן יחיד נשיא ומשיח. דכתיב ואם נפש וכתיב תורה אחת יהיה לכם והנפש אשר תעשה ביד רמה, דיחיד ונשיא ומשיח בכלל ואם נפש אחת (הוריות ח:). וילמד עליון מתחתון. דכתיב בפרשה לגעלה וכי תשגו דהיינו צבור וילמד מתחתון מוחס נפש, מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אין בעבודת כוכבים אין בשאר מצות, דגבי יחיד הוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים, אף צבור אין מחייבין אלא בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אין בעבודת כוכבים אין בשאר מצות (שם:). יכול נחלוק בקרבנותיהן. דמי היכי דאתנן לצור מיחדים לקרבן לצור בעבודת כוכבים לא דמי לשום קרבן יחיד, ס"ל מחלוק בקרבנותיהם דלהוי חלוק דמדיון שבשו שונגין דעיר הנדחת אלא להוי דמי לשאר לשום קרבן לא לצור ולא ליחיד, תלמוד לומר תורה אחת. דעיר הנדחת בשוגג מיחדים דמו ומייתי כל חד וחד שעירה כיחיד (שם). מאי לייתו. אנשי עיר הנדחת רבים דבמיקף, לייתו פר צבור בשאר מצות הוא דמייתו. ולא הוי חלוק, וכ"ש דבעינן חלוק בין אנשי עיר הנדחת לצור דהא אין לצור יחיד ובעינן עיר הנדחת כלל (שם:). דאיתי נמי היינו קרבנו. ולא הוי חלוק (שם:). אצטריך. תורה אחת דס"ד וכו' אי נמי צריך. לחלוק בקרבן,

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות